

# Preek op de laatste zondag van het kerkelijk jaar

door ds. G.R. Rinsma

## Thema: en van alle ogen wist Hij de tranen af.

Schriftlezing: Openbaring 21:1-7

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

*'Al 15 jaar, pas 5 jaar*

*wat is tijd, wij zijn je kwijt*

*wat iedereen ook zegt*

*deze wond geneest nooit echt*

*deze tranen van verdriet drogen niet.'*

*Wij, die jou missen*

Deze woorden stonden op de pagina familieberichten in een regionale krant. Woorden om bij stil te staan. Ze zijn een klacht. Een klacht van mensen, moeders, vaders, die op muren van onbegrip stoten.<sup>1</sup>

Is er een verzekering tegen verdriet? Een garantie tegen tranen, een recept tegen de eenzaamheid?

Nee, niet alles is oplosbaar, hanteerbaar, voorspelbaar. Verdriet is geen probleem, dat zich in drie stappen laat oplossen, rouw is niet een aandoening, die je met medicijnen kunt genezen of met een therapie kunt bestrijden. Deze wond geneest nooit echt, deze tranen van verdriet drogen niet.

'Alleen mensen helpen tegen verdriet,' zei de schrijfster Connie Palmén in een indrukwekkend interview.<sup>2</sup> Mensen die stil kunnen zijn, mensen die niet iets doen, maar er-zijn, mensen die de lange duur met je uithouden. Trouwe en attente mensen. Mensen die je geen zeurpiet vinden. Ook na 5 jaar met... of na ...tig jaar.

Mensen, die door hun trouw, ook hoop kunnen geven. Hoop op licht, dat door de wolken heen zal breken, hoop op leven, dat weer zal groeien. Hoop op ....

"Jullie komen er door heen", schreven onbekende ouders, die een kind hadden verloren aan hen onbekende mensen, die hetzelfde was overkomen. Die kaart hadden ze opzij gelegd en naast zijn foto gezet. "Jullie komen er door heen." En de ontvangers van die kaart vroegen zich af of ze het van een ander geloofd zouden hebben, geaccepteerd. Maar deze mensen, die lotgenoten waren, het was alsof deze mensen hen al waren voorge-

---

<sup>1</sup> . 'Het is nu toch al zo lang geleden.' 'Er zijn nog maar zo weinig mensen aan wie ik mijn verhaal vertellen kan,' zei een vrouw met wie ik over haar verdriet sprak. Veel mensen met een verdriet stuiten op een dichte deur. De wereld gaat door, zeggen mensen. Tijd heelt alle wonden, zeggen mensen. Je schiet er niets mee op, zeggen mensen. En zo raken mensen in de rouw vaak teleurgesteld door mensen van wie ze veel verwachten: de huisarts, een pastor, een familielid, een vriendin.

Onvermijdelijk soms ook, want wie het land niet kent, waar het verdriet woont, kan er ook geen gids zijn. 'Je gaat al gauw ontdekken met wie je er wel over kunt praten en met wie niet,' zei een vrouw die haar man had verloren. 'De meeste mensen durven het onderwerp niet aan te raken', schreef een andere vrouw. 'Dat voelt leeg aan, hij is er niet, hij wordt bewust overzien.'

Maar kan het zijn dat het niet alleen onbegrip is, maar nog veel meer verlegenheid en onmacht? En ook on-kunde? En kan dat misschien komen, omdat we in een ongunstige cultuur leven? En weten we minder raad met lijden, met verdriet, met kwetsbaarheid? Ons wordt aangepreft dat we ons voor alles of liever tegen alles, tegen alle calamiteiten kunnen verzekeren. Uitvaartondernemers adverteren het idee dat ze voor alles zullen zorgen.

Maar daarna?

<sup>2</sup> Opzij, oktober 1995.

gaan, al eerder een vergelijkbare weg hadden afgelegd, al eerder door een vergelijkbare diepte waren getrokken. Dat maakte hun woorden geloofwaardig. Daarom durfden ze deze woorden te vertrouwen, ook al konden ze niet geloven hoe.

Lang geleden, bijna 2000 jaar terug, schreef een onbekende onder de naam van de grote evangelist Johannes een brief met dezelfde strekking. Ook al is de wereld in strijd<sup>3</sup>, en ook al staat het water je tot aan de lippen, hou vol, geef niet op, jullie komen er door heen.

Wie hij was? Een balling was hij, omstreeks het jaar 90 verbannen naar het onherbergzame eiland Patmos, een strafkolonie voor de kust van Klein-Azië, waar de Romeinen staatsgevaarlijke lieden loosden. Een leraar van de vroege kerk die na de verwoesting van Jeruzalem en de tempel Judea heeft verlaten om naar Klein-Azië te gaan, het tegenwoordige West-Turkije. Hij zou in Efeze en in andere steden van dat gewest de gemeente van Christus gediend hebben en de lange brief die hij vanuit Patmos naar die christengemeenten zond - zich vereenzelvigend met de grote Johannes die hem is voorgegaan - met diens naam hebben ondertekend.

Johannes ziet uit over de zee die hem van huis en haard gescheiden houdt. Aan de overkant ligt Efeze, zijn geliefd Efeze, en daar liggen ook de andere steden waar hij het woord verkondigd heeft. Johannes is er heilig van overtuigd dat Jezus de Messias is, maar de Messias zou de verlossing brengen, en dat is nog steeds niet gebeurd. Jezus' komst heeft de wereld niet veranderd, nog steeds worden er tranen geweend, nog steeds vloeit er bloed, gerechtigheid is ver te zoeken. Hoort de Heer de smeekgebeden niet die tot hem worden opgezonden door zijn dienaren op aarde, al die slachtoffers van de *Pax Romana* die gebukt gaan onder 'de rust en orde', door de Romeinen opgelegd aan de veroverde gebieden?

Dat zijn de vragen van mensen door de eeuwen heen. Dat is de wanhopige twijfel van christenen, dat is ook de aanvechting van gelovigen. O heus, wij zijn de eersten niet die stil, maar woedend vrezende: het is niet waar, dat koninkrijk dat komt, het is een goed bedoeld, begrijpelijk en vroom bedrog. Wij zijn de eersten niet die zuchten onder de geschiedenis: een stroom van bloed, onafgebroken series rampen, haat, geweld, voortdurend vechten om te overleven, en waarvoor, waarheen, is er iemand die het antwoord weet?

Johannes kent die vragen, die aanvechting: het zijn zijn eigen. Maar in zijn visioenen - zeven in totaal - ziet hij een voor het oog verborgen toekomst en hij komt woorden tekort om ons de heerlijkheid ervan te openbaren. Want in het zevende visioen komt alles tot voltooiing, zoals Gods schepping op de zevende dag haar voltooiing vond. En in die voltooiing is de zee niet meer aanwezig. Klinkt misschien gek voor onze Hollandse oren. Maar Zeeuwen begrijpen wel wat ik bedoel. In die zee huizen de monstrueuze machten van chaos en dood, die eenmaal ontketend dood en ellende aanrichten. Dezelfde zee, die Johannes scheidt van zijn medegelovigen; de zee, die hem in ballingschap gevangen houdt, die zee zal er niet meer zijn.

En dan ziet Johannes' voor zijn geestesoog een nieuwe stad, een stad van vrede daalt uit den hoge neer; een stralende bruid is zij, gereed om begin en bron van nieuw leven te zijn, het tegenbeeld van de hoer van Babylon, die opkwam uit de beerput van de boze.

---

<sup>3</sup> "Ook al is het een *hoerentroep* op aarde<sup>3</sup>, een beestenboel van slangen, schorpioenen en sprinkhanen, van briesende paarden die door de wereld razen en alom paniek zaaien; ook al ziet deze schrijver de ene ramp na de andere zich voltrekken; hongersnood, pest en vuur. Maar, schrijft hij, al dat onheil is het einde niet, nee, het is de doodsstrijd van de oude wereld die voorbijgaat. Die catastrofes zijn de barenweeën van een nieuwe tijd, de voorboden van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde waar gerechtigheid woont, van een wereld waar de dood niet meer zal zijn en alle tranen ons van de ogen worden gewist. Met andere woorden:

En misschien kennen we nog het begin van de bijbel: die begint met een paradijselijke tuin, waarin mensen hun grenzen overschrijden met alle ellende van dien. Hier eindigt de bijbel. Met het tegenbeeld van een stad. Die uit de hemel neerdaalt. Made in heaven. En het is belangrijk om dit vast te houden: mensen hoeven geen toren te bouwen om naar de hemel te reiken, nee, omgekeerd komt deze stad aanzweven en landt als een groot luchtkussen kasteel op het gras van de aarde. De hemel zal de aarde kussen, zoals een bruidegom zijn bruid.

En er zal een muur om de stad zijn, niet als bescherming, dat is niet meer nodig, het gaat daarbij meer om de poorten, die openstaan naar alle windrichtingen. En in Johannes droom staan er engelen, niet om te controleren of tegen te houden, maar om uit te nodigen. Ook hier weer een tegenbeeld. We herinneren ons wellicht dat Adam en Eva het paradijs verlaten moesten en een engel bij de éne poort moet waken. De tijden zullen totaal veranderd zijn. Niet meer zullen er engelen tegenhouden, maar uitnodigen, niet één poort, maar twaalf, genoeg voor alle volkeren om Gods stad binnen te trekken, waar het goed is om te wonen.

En in de nieuwe stad zal geen tempel meer zijn, want God komt daar wonen tussen de mensen. Niet in een ivoren toren, maar in een tent. Om dicht bij de mensen te zijn. Want zo ziet Johannes: Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.'

Lieve mensen, beseffen we wel hoe ongehoord deze woorden zijn? Hoe volstrekt haaks op de werkelijkheid? Om dit te durven denken, om dit te durven wensen, om dit uit te durven spreken? Waar haalt Johannes deze moed vandaan? Om hiervan te durven dromen? En in zijn voetspoor die andere visionairen: Martin Luther King, Ghandi, John Lennon, Anne Frank, ds. Buskes, Nelson Mandela, Joke Smit, Barack Obama, dat zo'n wereld er zal kunnen komen, waarin niet alleen epidemieën zijn uitgebannen, maar ook het verdriet, de rouw, de pijn?

Weten ze wel wat ze zeggen? Wat ze oproepen, te weeg brengen? Beseffen ze wel dat woorden pijn kunnen doen, als ze het verdriet niet serieus nemen? Johannes weet het maar al te goed. Over de zee heen, die Turkije van Patmos scheidt, zullen hem berichten te ore zijn gekomen; van vervolging, van martelingen, van terechtstellingen, van overlijden.<sup>4</sup>

Maar Johannes durft dit te zeggen, te dromen, omdat voor hem de beslissing al gevallen is. Zoals die onbekende ouders aan hen onbekende mensen, die hetzelfde was overkomen met zekerheid schreven: jullie komen er door heen, zo weet ook Johannes: Het is geschied. Het is al voltrokken! In Jezus Christus, die hij de betrouwbare getuige, de eerstgeborene van de doden, de heerser over de vorsten van de aarde noemt.<sup>5</sup> En wat hij

---

<sup>4</sup> Patmos is maar een klein eiland vóór de Turkse kust. Het was vroeger een verbanningsoord voor gestraften. Het eiland was ook berucht als kapersnest. Het stelt niet zo veel voor. Het is alleen maar een bergrug in zee met enkele uitlopers. Het ligt ten zuiden van Samos en ten noordwesten van Kos. Het eiland behoort tot Griekenland. Er zijn geen beroemde mannen geboren. Johannes was er banneling. De zee scheidde Johannes van de gemeenten in Klein-Azië. Als een wreed monster hield de zee hem gevangen. De zee was donker en dreigend. Trouwens voor alle joden was de zee symbool van onheil en dreiging. We moeten allereerst denken aan de Middellandse Zee. Vooral tussen november en maart was die zee een bron van gevaar door de Eurakylon, de noordwesterstorm. Ze werd voor de joden teken van duistere machten. Ik begrijp nu zo goed dat Johannes over het Nieuw Jeruzalem schreef: en de zee is er niet meer (Openb. 21:1) We kijken naar het westen. Daar ligt Rome. Daar woonde vroeger keizer Domitianus. Hij had zijn ambtenaren in Efeze in het jaar 95 opdracht gegeven Johannes naar Patmos te verbannen. Sinds 85 had hij goddelijke verering voor zich opgeëist. Hij liet zich noemen Dominus et deus (Heer en god) Hij was net zo arglistig als argwanend. Zijn werkvertrek in Rome stond vol met spiegels om te voorkomen dat iemand hem van achteren zou naderen. Hij is de belichaming van het beest uit de aarde.

<sup>5</sup> Opb. 1:5

daarmee bedoelt? Dit: in het leven en sterven van Jezus ziet Johannes heel het lot van de wereld samengevat, maar die samenvatting beperkt zich voor Johannes niet alleen tot diens leven en sterven, maar ook in zijn opwekking tot nieuw leven. Zoals Paulus schreef: als wij delen in zijn dood, zullen wij ook delen in zijn opstanding, zo ziet Johannes heel de wereld delen in diezelfde opstanding. Als de wereld deelt in zijn dood, zal zij ook delen in zijn opstanding,

Want zo klinkt de stem in het zevende visioen: ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde. Wie overwint komen al deze dingen toe. Ik zal zijn God zijn en hij zal mijn kind zijn. Heel het leven van Jezus, inclusief zijn opstanding, wordt geprojecteerd op het scherm van de wereld en haar geschiedenis, van de alfa tot de omega. Zoals hij, zo jullie, zo deze wereld. Zoals hij aan het licht getild, zo ook eens de wereld in het nieuwe licht. Is ons beloofde land.

Schreef Johannes tweeduizend jaar geleden. En door de eeuwen heen heeft het mensen getroost en bemoedigd. In tijden van verdrukking en vervolging, verdriet en pijn. Dit visioen van herstel, van heling, van genezing door God zelf.

Ik sprak een oude vrouw, die wist dat ze zou gaan sterven. Maar het viel haar zwaar om het leven los te moeten laten. En toen ik haar bezocht, zei ze: “Weet u, dominee, sterven is eigenlijk een soort geboren worden. Maar”, zei ze erbij, “anders dan bij een geboorte, waar je daarna alles vergeten bent, onthoud ik nu alles. Ik vergeet niets.” En toen ze dat zo stellig tegen me zei, moest ik denken aan het verhaal van de verschijning van Jezus aan Tomas.

Had die niet te voren gezegd: alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.<sup>6</sup> Waarop de opgestane Heer verscheen en hem zijn wonden toonde. Nee, die waren niet weggenomen. Het waren littekens van zijn aardse lijden. Sporen van het verdriet, dat hij geleden had. Als hij ze zelfs in de hemel niet was kwijtgeraakt, hoe kan Johannes dan beweren, dat er in het nieuwe Jeruzalem geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn zal zijn?

Misschien is het wel waar, dat nooit alle redenen voor verdriet, rouw uitgesloten zullen zijn en alle herinneringen aan verdriet vergeten, nee, maar is het omgekeerd juist zo, dat als er wel verdriet zal zijn, dan zal het getroost worden, en als er wel pijn zal zijn, het zal geheeld worden, en ook als er wonden zijn, er zal dan genezende balsem zijn. En als er tranen zijn, dan zullen die worden afgewist, niet eens en voorgoed, maar keer op keer, altijd weer.<sup>7</sup>

*Want Hij, het leven-zelf, verslindt de dood  
tot overwinning en van alle ogen  
wist Hij de tranen af. Het ochtendrood  
gaat stralend op, een opgang uit den hoge.*

Amen.

---

<sup>6</sup> Joh. 20:25

<sup>7</sup> Om de breuk van de dochter mijns volks ben ik gebroken, ik ga in rouw, ontzetting heeft mij aangegrepen. <sup>22</sup> Is er geen balsem in Gilead, of is daar geen heelmeeester? Want waarom is de wond van de dochter mijns volks niet geheeld? Jeremiah 8:21 - 9:1